

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3235/2021
18.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: др Драгише Б. Слијепчевића, председника већа, Јасмине Стаменковић, др Илије Зиндовића, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Милош Обреновић, адвокат из ..., против тужене „UniCredit Bank Srbija“ а.д. Београд, чији је пуномоћник Младен Аврамовић, адвокат из ..., ради утврђења и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 409/20 од 21.01.2021. године у седници одржаној дана 18.11.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 409/20 од 21.01.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж 409/20 од 21.01.2021. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 8789/18 од 04.10.2019. године у ставовима првом, другом и четвртном изреке тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиље којим је тражила да се утврди да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 11. став 1. алинеја 1. Уговора о стамбеном кредиту бр. ../17 закљученог дана 01.08.2017. године између тужиље и тужене „UniCredit Bank Srbija“ а.д. Београд, а која гласи „Корисник кредита се обавезује да плати пре пуштања кредита у течај следеће накнаде и трошкове: фиксну једнократну накнаду бакне Банке за обраду кредитног захтева од 0,50% од износа одобреног кредита, у динарској противвредности по средњем курсу НБС за ЕУР важећем на дан плаћања“, као и да се обавезе тужена да тужилји на име стицања без основа исплати износ од 37.787,50 динара са законском затезном каматом почев од 18.08.2017. године па до коначне исплате.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој на име трошкова целог поступка исплати износ од 73.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправке ове пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 7791/18 од 18.10.2018. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и утврђено је да је одредба члана 11. став 1. алинеја 1. Уговора о стамбеном кредиту бр. ../17 закљученог дана 01.08.2017. године између тужиле и тужене „UniCredit Bank Србија“ а.д. Београд, а која гласи „Корисник кредита се обавезује да плати пре пуштања кредита у течај следеће накнаде и трошкове: фиксну једнократну накнаду Банке за обраду кредитног захтева од 0,50% од износа одобреног кредита, у динарској противвредности по средњем курсу НБС за ЕУР важећем на дан плаћања“, ништава и да не производи правно дејство. Ставом другим делимично је усвојен тужбени захтев тужиле па је обавезана тужена да тужилци на име стицања без основа исплати износ од 37.787,50 динара са законском затезном каматом почев од 18.08.2017. године па до коначне исплате. Ставом трећим, делимично је одбијен тужбени захтев тужиле којим је тражила да јој на име стицања без основа на износ од 35.787,50 динара исплати законску затезну камату почев од 02.08.2017. године па до 18.08.2017. године. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу исплати трошкове парничног поступка у износу од 48.673,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности па до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж 409/20 од 21.01.2021. године, одбијена је жалба тужене и потврђена првостепена пресуда, а ставом другим одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП („Службени гласник РС“ бр.72/11, 55/14, 87/18 и 18/20).

Одлучујући о дозвољености ревизије, у смислу члана 404. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији, ради уједначавања судске праксе, због чега је одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужене основана.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је, као корисник кредита, са туженом банком закључила дана 01.08.2017. године Уговор о стамбеном кредиту бр. ../17, којим је банка ставила на располагање тужилци износ од 60.000,00 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања средстава, док се тужила обавезала да кредит отплаћује у месечним ратама у складу са уговором, као и да плаћа камату у проценту опредељеном уговором. Уговором о кредиту је било одређено да номинална каматна стопа износи 2,56%, као и да ефективна каматна стопа коју се тужила

обавезала да плати износи 3,26% годишње и да је у исту урачуната номинална каматна стопа. Одредбом члана 11. став 1. алинеја 1. Уговора о стамбеном кредиту бр. ../17 тужилја, као корисник кредита се обавезала да плати пре пуштања кредита у течај фиксну једнократну накнаду Банке за обраду кредитног захтева од 0,50% од износа одобреног кредита, у динарској противвредности по средњем курсу НБС за ЕУР важећем на дан плаћања, те да је тужилја платила Банци, дана 18.08.2017. године на име накнаде за обраду кредитног захтева и пуштање кредита у течај износ од 35.787,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, налазећи да је предметна одредба уговора о кредиту ништава јер тужилји није предочено уговором нити у предуговорној фази на шта се ова накнада односи, у чему се састоји и колико трошкови износе, као и због чега се везују за одређени проценат од одобреног кредита, уз додатну аргументацију другостепеног суда да се ради о трошковима који могу бити наплаћени кроз обрачун ефективне каматне стопе, што овде није случај јер је накнада уговорена као посебан трошак чија структура није опредељена. Зато тужилац има право на враћање наплаћеног по ништавој одредби на основу чланова 210. и 214. ЗОО са законском затезном каматом од дана стицања с обзиром да је банка несавестан стицалац.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених суда засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. ЗОО, уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Одредбом 1065. Закона о облигационим односима, прописани су битни елементи уговора о кредиту, тако што је одређено да се банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Међутим, сагласно одредби члана 1066. Закона о облигационим односима, прописано је да се уговор о кредиту закључује у писаној форми и да се у истом мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита. Из садржине ове законске одредбе несумњиво произлази закључак да се уговором о кредиту сачињеном у писаном облику, поред битних елемената тог уговора, могу уговорити и посебне накнаде и трошкови кредита као услов давања кредитних средстава на коришћење.

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга закљученог Уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини обрасца који се уручују кориснику („Сл. гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника

финансијских услуга („Сл. гласник РС“, бр.36/11 и 39/14), који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају јер је предметни уговор о кредиту закључен 01.08.2017. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у члану 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање), и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Сл. гласник РС“, бр.45/11), ближе су утврђени изглед и садржина обрасца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем образцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3. висину и врсту свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Обавеза обавештавања корисника кредита у предуговорној фази заснована је и на начелу савесности и поштења, односно права корисника кредита на информисање. Тиме се конституише дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на битне елементе уговора о кредиту, као и услове давања, коришћења и враћања кредита. Наведена обавештења се морају предочити кориснику кредита у писаном облику у предуговорној фази. Њихова сврха се исказује у давању објашњења кориснику кредита о условима који се односе на његова укупна задужења по основу одобрених кредитних средстава. Циљ таквог обавештавања корисника кредита је да се истом, на темељу тачних разумљивих критеријума, омогући да процени економске последице које преузима закључењем уговора о кредиту. Стога се уговорени трошкови кредита морају укључити у ефективну каматну стопу у одговарајућем процентуалном износу, без обзира да ли су исказани у одговарајућем проценту у односу на износ одобреног кредита или у фиксном износу. Према томе, ефективна каматна стопа не представља основ наплате у њој обухваћених трошкова обраде кредита, већ се њоме исказују укупне обавезе корисника кредита у односу на накнаде и трошкове, који су настали приликом одобравања кредита и који ће настати у току реализације уговора о кредиту, а који су познати приликом његовог обрачуна. Зато се упознавањем корисника кредита са висином ефективне каматне стопе истом омогућава да

упореди цену, односно укупна давања по основу понуђеног му кредита од стране једне банке у односу на ефективну каматну стопу исказану у понуди друге банке, као даваоца кредита.

У конкретном случају, у понуди (образац 1Б-основни подаци о кредиту), достављеној и потписаној од стране тужиље, поводом закључења предметног уговора о кредиту, у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.5 утврђена је врста и висина свих накнада и других трошкова које падају на терет корисника кредита. Тим документом чија садржина је инкорпорисана у предметни уговор о кредиту, тужиљи је јасно предочена накнада за обраду захтева –фиксна 0,50% од износа одобреног кредита, односно 36.054,00 динара. Стога је правно неутемељено становиште другостепеног суда о ништавости спорне одредбе члана 11. став 1. алинеја 1. Уговора о стамбеном кредиту бр. ../17. Правна ваљаност наведене одредбе није спорна са становишта потпуног обавештења корисника кредита о економском терету који он преузима прихватањем обавезе исплате уговорених трошкова кредита. Уговорним установљењем фиксног износа дугованих трошкова кредита тужиоцу је на јасан и недвосмислен начин предочена његова обавеза по том основу. Ово је из разлога што ни једним позитивним прописом није конституисана обавеза банке да може наплати само стварне трошкове обраде кредита, односно да кориснику кредита мора приказати и спецификацију структуре и висине трошкова који су обухваћени збирним износом трошкова кредита наведених у понуди коју је корисник кредита прихватио закључењем уговора о кредиту. Обавеза исказивања укупних трошкова кредита кроз ефективну каматну стопу (члан 2. став 1. тачка 21. Закона о заштити корисника финансијских услуга) која омогућава кориснику да упореди понуде различитих давалаца истих услуга, такође је приказана у понуди (тачка 3.2). Како је тужиља, садржином наведене понуде у предуговорној фази обавештена о врсти и висини трошкова који падају на њен терет, то банка није била у обавези да доказује структуру нити стварне трошкове ове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. наведеног закона. Наиме, исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева и пуштање кредита у коришћење) задовољава услов одређености уговорне обавезе (врста и висина/фиксна или променљива) и у смислу члана 50. ЗОО.

С обзиром да побијана уговорна одредба није ништава, то тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са затезном законском каматом на основу чланова 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Како је тужена успела у поступку по ревизији, то јој на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. став 2. Закона о парничном поступку, припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина накнаде ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву и то: на име састава једног образложеног поднеска у износу од 6.000,00 динара, заступања на два одржана рочишта по 7.500,00 динара, приступ на три неодржана рочишта по 4.500,00 динара, на име трошкова вештачења 15.000,00 динара, на име састава жалбе и састава ревизије по 12.000,00 динара, све према АТ важећој у време предузимања ових парничних радњи.

Туженој нису признати трошкови судских такси који нису опредељени у смислу чл. 163. ст. 2. ЗПП.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд одлучио је као у изреци пресуде.

**Председник већа - судија
др Драгиша Б. Слијепчевић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**